

GARĀIS KLEPUS

LATVIJAS REPUBLIKAS
VESELĪBAS MINISTRIJA

SPKC.gov.lv
SLĪMBU PROFILAKSES UN KONTROLES CENTRS

Informāciju sagatavojis
Slimību profilakses
un kontroles centrs
2014. gadā

**Atgādinām, ka ar garo klepu
ir iespējams saslimt jebkurā
vecumā!**

Garais klepus ir akūta baktērijas izraisīta infekcijas slimība, kurai raksturīga cikliska gaita un smacējošas klepus lēkmes.

Pēc izslimošanas **imunitāte** pret garo klepu parasti **ir ilgstoša un noturīga.**

Pirms vakcinācijas uzsākšanas (1958.gadā) garais klepus bija ļoti plaši izplatīta slimība, ar kuru galvenokārt slimoja bērni vecumā no 1 līdz 5 gadiem.

Šobrīd vislielākā saslimstība tiek novērota pusaudžiem, bērniem līdz gada vecumam un gados jauniem pieaugušajiem.

Kā var inficēties ar garo klepu?

Infekcijas avots ir slimis cilvēks. Visinfekciozākais slimnieks ir pirmajā slimības periodā, bet garo klepu izraisošās baktērijas viņš **var izdalīt 3 nedēļas un ilgāk.**

Ar garo klepu citus var inficēt arī cilvēks, kuram garais klepus ir vieglā formā vai viņam nav redzamu saslimšanas pazīmju un viņš iespējams pats nezina, ka ir inficējies.

Garā klepus izraisītājs (baktērija *Bordetella pertussis*) izplatās no cilvēka uz cilvēku **gaisa pilienu** (runājot, klepojot, šķaudot) vai **ciešu kontaktu ceļā**. Slimības ierosinātājs iekļūst organismā caur elpošanas ceļiem un vairojas **elpošanas ceļu gļotādā.**

Saslimšanas **simptomi parasti** parādās **7 līdz 10 dienu laikā** pēc inficēšanās, taču var parādīties arī līdz pat 21 dienai un vēlāk.

Kādi ir garā klepus simptomi (pazīmes)?

Slimība parasti sākas pakāpeniski un tai ir 3 periodi.

Pirmais periods ilgst no 2 līdz 3 dienām līdz pat 2 nedēļām.

Raksturīgi simptomi:

- iesnas;
- nedaudz paaugstināta ķermeņa temperatūra;
- rets, sauss klepus;
- var asarot acis.

Klepum kļūstot arvien biežākam un intensīvākam, slimība pāriet nākamajā periodā.

Otrais periods ilgst **2 līdz 3 nedēļas.**

Tam raksturīgas krampjveida klepus lēkmes, galvenokārt naktīs.

- Klepus lēkme sākas pēkšņi.

Kādas var būt garā klepus komplikācijas?

Biežākā garā klepus komplikācija ir bronhīts un pneimonija.

Var būt arī šādas komplikācijas:

- deguna asiņošana;
- asinsizplūdumi acu gļotādā;
- slikta dūša un vemšana;
- asinsizplūdums smadzenēs (ši ir reta, bet smaga komplikācija).

Paaugstināts dažādu **komplikāciju risks ir priekšlaicīgi dzimušiem bērniem un pacientiem ar sirds, plaušu, nervu sistēmas slimībām.**

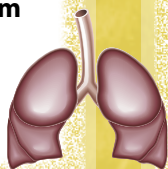

- Bērns klepo bez apstājas, tad ar svilpjošu troksni ievilk elpu un atkal turpina klepot.
 - Lēkmes beigās izdalās staipīgas krēpas, tā var beigties arī ar vemšanu.
 - Biežas klepus lēkmes veicina asinsizplūdumu rašanos acu ābolos.
- Trešais (atveseļošanās) periods** ilgst **3 līdz 4 nedēļas.** Klepus kļūst retāks, mazāk intensīvs, vieglāk atdalās krēpas. Slimnieks pakāpeniski atveseļojas, bet klepus pilnībā nepāriet un var saglabāties vēl ilgstoši.

Tipiski garā klepus **simptomi novērojami galvenokārt nevakcinētiem bērniem.**

Zīdaiņiem slimība noris smagāk – pirmais un otrais periods parasti ir īsāks, bet klepus lēkmes — biežākas un garākas. Klepus var būt bez raksturīgās svilpjošās ieelpas, bet lielākais drauds mazuļa veselībai ir elpošanas apstāšanās. Lēkmes laikā var rasties vispārēji krampji.

Pusaudžiem un pieaugušajiem slimība var noritēt arī bez tai raksturīgajām spazmatiskajām klepus lēkmēm.

Kā diagnosticē garo klepu?

Garā klepus diagnoze parasti ir balstīta uz novērojamajiem simptomiem. Tomēr gadījumos, kad simptomi nav izteikti, garo klepu ir grūti diagnosticēt, tādēļ šie **slimnieki ir bīstami apkārtējiem**, jo viņi izplata slimības izraisītājus un var inficēt zīdaiņus, kam slimība ir īpaši bīstama.

Lai uzstādītu precīzu diagnozi, **ārsts var veikt laboratorisko izmeklēšanu** vai **diagnozi apstiprināt seroloģiski**, nosakot specifiskās antivielas asinīs.

Kā ārstē garo klepu?

Ja slimība nenorit smagi, nodrošinot atbilstošus apstākļus, garo klepu **iespējams ārstēt mājās**.

Bērns līdz 6 mēnešu vecumam un pacientus ar nopietnām sirds, plaušu, nervu sistēmas **slimībām ieteicams ārstēt slimnīcā**.

Ārstēšanā galvenais ir pareizs dienas režīms un uzturs. Ja slimniekam nav paaugstināta temperatūra, daudz jāuzturas svaigā gaisā, jo vēss gaiss samazina lēkmju biežumu. Vienlaikus slimniekam jāizvairās uzturēties vietās, kur iespējams inficēt līdzcilvēkus, piemēram, bērnu spēļu laukumos.

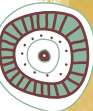
Kā pasargāt bērnu no saslimšanas?

Visefektīvākā aizsardzība ir bērna **vakcinācija pret garo klepu**.

Atbilstoši Vakcinācijas kalendāram, vakcināciju pret garo klepu (ja nav kontraindikācijas (vakcināciju veikt nav ieteicams)) jāsaņem **2 mēnešu, 4 mēnešu, 6 mēnešu, 12 līdz 15 mēnešu un 7 gadu vecumā**.

Vakcinācija pret garo klepu parasti notiek vienlaikus ar vakcināciju pret difteriju, stingumkrampjiem un poliomiellītu, bet zīdaiņiem arī ar vakcināciju pret b tipa *Haemophilus influenzae* un B hepatītu.

Ja bērns ir kontaktējies ar garā klepus slimnieku, **noskaidro**, vai bērns ir saņēmis poti pret garo klepu.

Kā rīkoties, ja bērns ir saslimis?

- Pēc pirmo simptomu parādīšanās neved bērnu uz bērnudārzu vai skolu un neapmeklē publiskas vietas.
- Regulāri veic telpu mitro uzkopšanu un vēdināšanu.
- Stingri ievēro personīgo higiēnu, īpaši rūpīgi mazgā rokas.
- Nodrošini slimnieku ar īpaši viņam paredzētiem galda piederumiem un higiēnas priekšmetiem (dvieļiem u.tml.).

Slimniekam ir **jāuzņem** pietiekami **daudz šķidrums**. **Uzturam jābūt pilnvērtīgam**, vitamīniem bagātam, vecumam atbilstošam un viegli sagremojamam. Nav vēlams uzturā lietot skābus un sāļus produktus, jo tie kairina augšējos elpošanas ceļus.

Garā klepus ārstēšanai ģimenes ārsts var nozīmēt **antibakteriālus, pretklepus un spazmolītiskus līdzekļus**. Medikamentu izvēle ir ārsta ziņā.

Vai vakcīna ir droša?

Vakcīnas, kas pasargā no garā klepus **ir drošas**, tomēr blakusparādības ir iespējamās.

Biežāk novērotās blakusparādības pēc garā klepus vakcīnas ir **lokāls apsārtums un uztūkums**, iespējama arī **paaugstināta temperatūra, miegainība**, uzbudinājums un apetītes zudums.

Retāk novērotās blakusparādības ir drudzis, nepārtraukta raudāšana, ģibonis, krampji (retāk kā vienā gadījumā no 10 000).

Lielākā daļa no šīm reakcijām neatstāj paliekošas sekas.

Kā rīkoties, ja ir aizdomas par saslimšanu vai bijis kontakts ar inficētu personu?

Ja pastāv iespēja, ka esi inficējies ar garo klepu, nepieciešams:

- palikt mājās un sazināties ar ārstu telefoniski, lai izvairītos no citu cilvēku inficēšanas;
- kontaktējoties ar citiem cilvēkiem, aizklāj muti un degunu, lai mazinātu infekcijas izplatīšanās risku;
- izvairies no kontakta ar bērniem un zīdaiņiem, līdz infekcijas izārstēšanai. Atceries, ka garais klepus ir īpaši bīstams zīdaiņiem!

Ja ārsta padoms nepieciešams ārpus Tava ģimenes ārsta darba laika, zvani uz Ģimenes ārstu konsultatīvo tālruni – **66016001**.

Tālruņa darba laiks: darba dienās no plkst.17.00 līdz 8.00, bet brīvdienās un svētku dienās – visu diennakti.

Plašāku informāciju par infekcijas slimībām, vakcināciju un profilaksi meklē www.spkc.gov.lv, kā arī pie sava ģimenes ārsta.

